

Aloite: Kestävien ja pölyttäjäturvallisten viheralueiden perustaminen ja hoito Savonlinnassa

Tausta ja perustelut

Luonnossa tapahtuu huolestuttavaa yksipuolistumista,, ja erityisesti pölyttäjähöyrynteisten väheneminen on vakava uhka. Kaupunkien viheralueilla on tärkeä rooli ekologisten verkostojen ylläpitäjinä ja ekosysteemipalveluiden tarjoajina. Niityt ovat tässä keskeisessä asemassa: ne tarjoavat elinympäristön monille uhanalaisille lajeille, sitovat ravinteita ja toimivat luonnollisina suodattimina vesistöjen suojelussa.

Savonlinnassa on jo olemassa arvokas verkosto niittyjä ja avoimia biotooppeja, mukaan lukien kulttuurihistoriallisesti merkittäviä perinnebiotooppeja. Esimerkkinä onnistuneesta perinnebiotoopin perustamisesta on Pääkirjasto Joelin vieressä oleva niitty. Tällaisten biotooppien säilyttäminen, kytkeytyneisyyden turvaaminen ja verkoston laajentaminen ovat keskeisiä tavoitteita kestävän viheraluehoidon näkökulmasta.

Ehdotetut toimenpiteet

Avoimien alueiden kartoitus

Selvitetään kaupungin alueella sijaitsevat nurmialueet ja muut vähälajiset avoimet alueet, jotka voidaan muuttaa niityiksi. Hyödynnetään paikkatietoaineistoja ja asiantuntija-arvioita ekologisesti merkittävien kohteiden tunnistamiseksi.

Niittyjen perustaminen ja hoito

Muutetaan valittuja nurmialueita niityiksi käyttämällä kotoperäisiä niittykasvilajeja. Toimitaan hallitun hoitamattomuuden periaatteiden mukaisesti, jolloin niityt niitetään vain kerran tai kahdesti vuodessa, ja niittojäte poistetaan maaperän köyhdyttämiseksi. Vältetään lannoitusta ja torjunta-aineita. Vieraslajitarkistus esim. lupiinien suhteen tehdään kerran tai kaksi kertaa kesän aikana.

Niitto kerran tai kahdesti vuodessa antaa niittykasveille tilaa kasvaa ja kukkia, mikä tukee pölyttäjiä. Niittojätteen poistaminen vähentää maaperän ravinteisuutta, mikä suosii niittyjen harvinaisia ja uhanalaisia kasvilajeja.

Kustannuksiltaan niityt ovat pitkällä aikavälillä edullisempia, sillä niittyjen perustamiskulut ovat noin 5 000–15 000 €/ha, niittyjen hoito 500–1 000 €/ha/vuosi, kun taas nurmikon hoito voi maksaa jopa 2 000–3 000 €/ha/vuosi.

Pölyttäjätavallinen viherhoito

Kylvetään kukkivien kasvien siemeniä, kuten ruiskaunokkia, ketoneilikkaa, ahomansikkaa ja kissankelloa, jotka houkuttelevat pölyttäjiä. Luodaan pölyttäjien kulkureittejä yhdistämällä niittyalueita toisiinsa viherkäytävillä.

Nurmialueiden leikkuuta aikataulutetaan niin, että voikukkien kukinta-aika huomioidaan. Voikukat ovat tärkeitä pölyttäjille, joten leikkuuta vältetään niiden kukinta-aikana (touko-kesäkuu). Voikukka-alueet leikataan kukinnan jälkeen, jotta nurmialueet pysyvät siisteinä ja käyttökelpoisina.

Kansalaisosallistaminen ja viestintä

Otetaan asukkaat mukaan suunnitteluvaiheessa järjestämällä kysely niittyjen toivotuista sijainneista ja kasvilajeista. Kannustetaan asukkaita, kouluja ja yrityksiä osallistumaan niittyjen perustamiseen ja hoitoon. Tarjotaan opastusta ja viestitään niittyjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle. Osallistamis- ja viestintäohjelmat voidaan toteuttaa osana kaupungin osallisuusbudjettia.

Seuranta ja tutkimusyhteistyö

Tehdään yhteistyötä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa niittyjen vaikutusten seuraamiseksi pölyttäjäkantoihin ja biodiversiteettiin. Hyödynnetään kansalaistiedettä (esim. iNaturalist) lajiseurannassa. Seurantaprojektit voidaan toteuttaa osana kaupungin ympäristötoimen budjettia.

Kukkivien kasvien katselun hyvinvointivaikutukset

Kukkaniityt tuovat kauneutta, väriä, vaihtelua ja viihtyisyyttä kaupunkiin sekä kaupunkilaisille että matkailijoille. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kukkivien kasvien katselu voi parantaa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kukkien katselu vähentää stressiä, parantaa mielialaa ja lisää keskittymiskykyä. Esimerkiksi Ojala ym. (2019) havaitsivat, että kukkivien kasvien katselu parantaa mielialaa ja vähentää stressiä. Kaplan & Kaplan (1989) ovat myös todenneet, että luonnon kokeminen parantaa psykologista hyvinvointia.

Savonlinnan kaupunkistrategiassa korostetaan luonnon monipuolista kokemista ja sen hyödyntämistä. Niityt tukevat tätä tavoitetta tarjoamalla sekä ekologisia että esteettisiä arvoja. Ne voivat toimia myös opetuksen ja virkistykseen paikkoina, mikä lisää asukkaiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Lähteet

Suomalaisia lähteitä:

Hyvärinen, E. ym. (2019). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Suomen ympäristökeskus.

Vainio, M. ym. (2001). Perinnemaisemien hoito. Ympäristöopas 86, Suomen ympäristökeskus.

Helander, M. ym. (2021). Kaupunkiniityt pölyttäjien turvana. *Luonnon Tutkija* 125(2).

SYKE (2021). Avoimien viheralueiden kunnossapidon kehittämismahdollisuudet. Suomen ympäristökeskus.

Ojala, A. et al. (2019). Kukkivien kasvien katselun vaikutukset kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. *Luonnon Tutkija* 123(4).

Kansainvälisiä lähteitä:

Hall, D. M. et al. (2017). The city as a refuge for insect pollinators. *Conservation Biology*, 31(1), 24–29.

Baldock, K. C. R. et al. (2015). Where is the UK's pollinator biodiversity? The importance of urban areas for flower-visiting insects. *Proceedings of the Royal Society B*, 282(1803).

IPBES (2016). The Assessment Report on Pollinators, Pollination and Food Production. Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services.

Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge University Press.